DOI: 10.14456/bei.2025.15

แนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines for creating a landmark to promote the image of the community in Don Kaew Subdistrict, Mae Rim District, Chiang Mai Province.

พรพิมล บาลี[a*] และ ปิยะนุช เจดีย์ยอด[a]

Pornpimon Balee[a*] and Piyanooch Jedeeyod[a]

[a]คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ประเทศไทย

[a]Faculty of Arts and Architecture, Rajamangala University of Technology Lanna, Thailand

[*]Corresponding Author. Email: Pornpimon_ba@rmutl.ac.th

Received: August 13, 2024 Revised: April 1, 2025 Accepted: October 10, 2025

บทคัดย่อ

แนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืน (2) เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืน และ (3) เพื่อสร้างต้นแบบภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลวิเคราะห์ การเก็บแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตบันทึกภาพลงพื้นที่จริง รวมถึงการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถถอดข้อมูลท้องถิ่นทางด้าน (1) สภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิศาสตร์ คือ ดอนลุ่มแม่น้ำ ปลูกผัก ทำไร่ และความอุดมสมบูรณ์ ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องเล่าที่มาชื่อชุมชน “ดอนแก้ว” และ วัดพระนอนขอนม่วง (2) สังคม ได้แก่ วิถีชีวิต (ความเป็นอยู่) คือ อัธยาศัยดี/ยิ้มแย้มทำมาหากินแบบพึ่งพาตนเอง กินอยู่พอเพียง และการหาปลาริมแม่น้ำปิง โดยสามารถสรุปแนวความคิด เพื่อสร้างต้นแบบภูมิสัญลักษณ์ตามการประเมินแบบร่าง พบว่า ผลประเมินคะแนนสูงสุดรูปแบบร่าง ได้แก่ แนวคิดที่ 3 “DONKAEW” มีสุข แบบร่างที่ 2 มีค่าเฉลี่ยรวมระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.63, SD = 0.46) และได้นำแนวคิดที่ 1 “อยู่ดี กินดี มีสุข” แบบร่างที่ 3 มีค่าเฉลี่ยรวมระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.53, SD = 0.50) ลำดับรองมาใช้ร่วม หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาแบบและประเมินแบบร่าง (พัฒนา) จำนวน 3 แบบ จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า แบบร่าง (พัฒนา) ที่ 2 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.60, SD = 0.46) มีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งจากการสร้างภูมิสัญลักษณ์และเก็บแบบสอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมประชุมสรุปผลจำนวน 8 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคประชาชน

ทั่วไปและนักท่องเที่ยวชาวไทยในบริเวณพื้นที่ติดตั้งภูมิสัญลักษณ์ (ลาน Smart Farming สวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว หมู่ 7 บ้านสันเหมือง) จำนวน 75 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 83 ท่าน พบว่า ค่าเฉลี่ยพึงพอใจทั้งหมดอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.63, SD = 0.51)

ABSTRACT

The guidelines for creating a landmark to promote the image of the community in Don Kaew Subdistrict, Mae Rim District, Chiang Mai Province have the following objectives: (1) to study the identity that promotes the image in managing the community's cultural economy sustainably; (2) to find ways to create a landmark to enhance the image in managing the community's cultural economy sustainably; and (3) to create a prototype landmark based on the creative guidelines to promote the image in managing the community's cultural economy sustainably in Don Kaew Subdistrict, Mae Rim District, Chiang Mai Province. The analysis results from in-depth interviews, observational recordings in the field, and literature reviews of related research can extract local data regarding (1) the environment, which includes geography such as the lowland river area, vegetable farming, and fertility, as well as history, which includes the stories behind the name of the community "Don Kaeo" and Wat Phra Non Khon Muang; and (2) society, which includes lifestyle (living conditions) characterized by friendliness, a cheerful demeanor, self-sufficient livelihoods, sufficiency in food and living, and fishing along the Ping River. The summary of the concept to create a prototype of a symbolic landscape based on the draft evaluation found that the highest scoring draft was Concept 3 "DONKAEW," which had an overall average rating of very good ($\bar{X}$ = 4.63, SD = 0.46). Additionally, Concept 1 "Living Well, Eating Well, Being Happy" in Draft 3 also had a very good overall average-rating ($\bar{X}$ = 4.53, SD = 0.50) and was used as a secondary reference. Subsequently, three drafts were developed and evaluated (developed) based on feedback from a group of experts and stakeholders, and It was found that Draft (Development) 2 has an average satisfaction level of very good ($\bar{X}$ = 4.60, SD = 0.46), with the highest satisfaction score. From the creation of the landmark and the collection of satisfaction surveys from two sample groups, namely, a group of 8 participants from the summary meeting and a group of 75 consumers, including the general public and Thai tourists in the area where the landmark is installed (Smart Farming area at the Happy Agriculture Garden, Don Kaew Sub-district, Moo 7, Ban San Mueang), the total number of respondents is 83. It was found that the overall average satisfaction level was very good ($\bar{X}$ = 4.63, SD = 0.51).

คำสำคัญ: ภูมิสัญลักษณ์ แนวทางการสร้างสรรค์ ภาพลักษณ์ชุมชน
Keywords: Landmark, Creative Guidelines, The Image of the Community.

บทนำ

การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตามแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืนผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันผ่านการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางที่มีเอกลักษณ์และเป็นที่รู้จักในระดับสากล (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ซึ่งผลลัพธ์ของแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์โดยตรงผ่านการสร้างงาน และรายได้จากการท่องเที่ยว ตลอดจนการอนุรักษ์และส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยชุมชนสามารถมีบทบาทเป็นเจ้าของและผู้บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อีกด้วย (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566) ซึ่งทุนวัฒนธรรมจัดเป็นกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถช่วยเสริมสร้างมูลค่าให้กับชุมชน และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกัน อาทิ จังหวัดเชียงใหม่ชุมชนล้านนาที่มีวิถีชีวิตเคียงคู่กับแม่น้ำปิงมาอย่างช้านาน วิถีชีวิตดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร ดนตรีพื้นเมือง รวมถึงงานหัตกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ล้านนาได้อย่างชัดเจน และเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและแสดงให้เห็นถึงความหมาย คุณค่าของการดำเนินชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการเลือกสรรวัตถุรอบตัวมาใช้ในการดำรงชีวิตเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาอย่างน่าสนใจ อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของคนในสังคมแต่ละท้องถิ่นให้เกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นการแสดงให้คนต่างท้องถิ่นได้รับรู้ เข้าใจถึงความเป็นมาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีล้านนาอย่างถูกต้อง ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต และเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาอาศัยกันและกัน

ซึ่งภูมิสัญลักษณ์ถือเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มโอกาสทางการท่องเที่ยวและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืน โดยทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวิถีชีวิตของท้องถิ่นช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมเกิดการใช้จ่ายในชุมชน นำไปสู่การกระจายรายได้และการสร้างงานให้กับคนในพื้นที่เพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น และลดความเหลื่อมล้ำไม่เสมอภาคตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาตินอกจากนี้ภูมิสัญลักษณ์ยังเป็นกลไกสำคัญในแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากผ่านการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งช่วยให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน แต่ชุมชนดอนแก้วที่มีทุนวัฒนธรรมยังขาดภูมิสัญลักษณ์ที่เด่นชัดแก่ชุมชนที่เป็นเสมือนศูนย์รวมการจัดกิจกรรมของชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมเพิ่มโอกาสทางการท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ที่โดดเด่น การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และความร่วมมือคนในชุมชน

บทความนี้เป็นเนื้อหาโครงการศึกษาอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมภูมิสัญลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาอัตลักษณ์จากรากฐานทุนทาง

วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์จัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ การสร้างภูมิสัญลักษณ์ให้กับชุมชนเพื่อเป็นเอกลักษณ์ที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์การจดจำและเตรียมความเข้าสู่ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อประยุกต์ใช้แนวทางสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชนด้วยจุดเด่นทุนทางวัฒนธรรม ศิลปหัตถกรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น จารีตประเพณี และสภาพแวดล้อมชุมชน นำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ ปราชญ์ชุมชน ผู้ที่อาศัยในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นช่วยหนุนนำขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจฐานรากผ่านวัฒนธรรมอันดีงามให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

2) เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

3) เพื่อสร้างต้นแบบภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ทบทวนวรรณกรรม

แนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์ ได้แก่

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ซึ่ง อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ทันที (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) โดยเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบุคคล กลุ่มชน หรือสังคม ที่แสดงออกถึงความแตกต่างหรือความเป็นตัวตนที่ชัดเจน ซึ่งอาจรวมถึงวัฒนธรรม ภาษา วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ หรือสิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่มนั้น โดย สจ๊วด ฮอลล์ (Hall, 1997 อ้างถึงใน วิราภรณ์ ดวงอยู่สาร, 2559) กล่าวว่า เราสามารถสร้างภาพตัวแทนต้นแบบได้ โดยเลือกดึงเอาสมบัติบางอย่างของบุคคลที่เด่นชัด เข้าใจง่าย เป็นที่รับรู้ทั่วไปออกมา โดยศึกษาถึงอัตลักษณ์บุคคลหรือชุมชนศึกษาที่แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ เครื่องหมายอัตลักษณ์ หรือแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ เช่น ภาษา ศาสนา เครื่องแต่งกาย และการบริโภค เป็นต้น

แนวคิดสัญวิทยา หรือ สัญศาสตร์ (Semiotics) เป็นการสร้างความหมายที่ว่าด้วยการศึกษา “สิ่งแทนความ” (Representation) ซึ่ง ชาร์ลส์ แซนเดอร์ส เพียร์ซ (Curtin, 2009 อ้างถึงใน เถกิง พัฒโนภาษ, 2551) ได้ให้แนวคิดสัญญะเกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) สัญญะ (Sign) คือ ใช้แทนสิ่งอื่น (2) ความแปล (Interpretant) หรือ ความหมาย (Meaning) คือ การแปลความ (Interpretation) หรือ ภาพในใจที่คนสร้างขึ้นจากปฏิสัมพันธ์กับสัญญะ (3) วัตถุ (Object) คือ สิ่งที่สัญญะอ้างถึง

หลักการออกแบบภูมิทัศน์ (มนตรี รื่นรวย, 2558) หมายถึง งานที่ผนวกเอาความรู้ทางด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เข้าด้วยกันเพื่อใช้ในออกแบบโดยคำนึงถึงองค์ประกอบทางศิลปะ (Design Element) และเทคนิคการ

ออกแบบต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ดิน น้ำ ภูมิอากาศ อาคารสิ่งก่อสร้างเป็นตัวกำหนด ซึ่งหลักการออกแบบภูมิทัศน์ ประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ คือ กิจกรรม (Activity) และองค์ประกอบ (Element)

หลักการกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking Process) (Hasso Plattner Institute of Design at Stanford, 2010) แบ่งตามขั้นตอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมตัว (Preparation) ขั้นตอนที่ 2 การบ่มเพาะ (Incubation) ขั้นตอนที่ 3 ข้อมูลเชิงลึก (Idea Insight) ขั้นตอนที่ 4 การประเมินแนวคิด (Evaluation) และขั้นตอนที่ 5 การปรับใช้ (Elaboration)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์ ได้แก่ กัลยาณี กฤตโตปการกิต (2567) การศึกษาความหมายภูมินามสถานที่ท่องเที่ยวของนครหังโจว มณฑลเจ้อเจียง ประเทศจีน พบว่า จากสถานที่ท่องเที่ยวของนครหังโจว จำนวน 449 แห่ง วิเคราะห์ผลจากภูมินามซึ่งเป็นสัญลักษณ์เชิงประจักษ์ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ (1) กลุ่มที่เป็นนามเฉพาะ และ (2) กลุ่มที่เป็นนามทั่วไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นสัญลักษณ์เชิงประจักษ์ทางธรรมชาติของพื้นที่ซึ่งผ่านการตกผลึกมาอย่างยาวนาน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ควรแก่การศึกษา

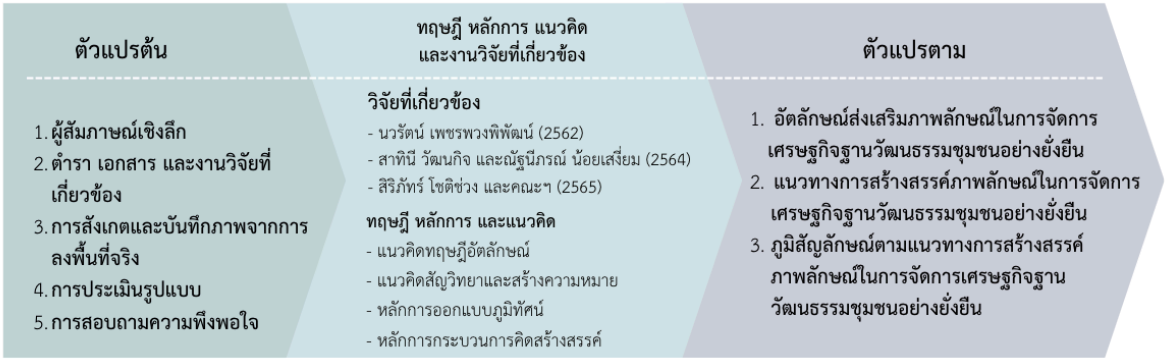
นวรัตน์ เพชรพวงพิพัฒน์ (2562) แนวทางการนำเสนอภูมิสัญลักษณ์ในภูมิทัศน์ใหม่ของเมือง กรณีศึกษาโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ลำน้ำทวนฝั่งขวา จังหวัดยโสธร พบว่า การสร้างเกณฑ์พิจารณาเชิงทฤษฎีในด้านภูมิสัญลักษณ์ที่มีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับได้ในมิติทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม พึงมีคุณค่าทั้งหมด 10 ด้าน ประกอบด้วย (1) คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ (2) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ (3) คุณค่าด้านสังคม (4) คุณค่าด้านจิตวิญญาณชุมชน (5) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ (6) คุณค่าด้านความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (7) คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม (8) คุณค่าด้านเทคโนโลยี (9) คุณค่าด้านการศึกษา และ(10) คุณค่าด้านการใช้สอยร่วมสมัย ซึ่งจากการดำเนินการประเมินคุณค่าพิพิธภัณฑ์พญาคันคาก ภูมิสัญลักษณ์ในภูมิทัศน์ใหม่ของเมือง พบว่า ภูมิสัญลักษณ์ดังกล่าวมีคุณค่าเด่นชัด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตวิญญาณชุมชน ด้านความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้านการศึกษา และด้านการใช้สอยร่วมสมัย

สาทินี วัฒนกิจ และณัฐนีภรณ์ น้อยเสงี่ยม (2565) การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า การพึ่งพิงระหว่างชุมชนและฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ก่อให้เกิดรูปแบบสภาพแวดล้อมและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เอื้อต่อวิถีชีวิต ดังนั้นการเสนอแนะแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชน ภายใต้แนวคิด (1) ฐานทรัพยากรธรรมชาติลักษณะเฉพาะพื้นที่ สู่แนวคิดหลักในการออกแบบที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ (2) วิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนในชุมชน และ(3) อัตลักษณ์ชุมชน ได้แก่ วัสดุ สี ลวดลาย ที่เกิดจากทรัพยากรในชุมชนได้แก่ จาก

สิริภัทร์ โชติช่วง, พุลิยา ธีระธัญศิริกุล, ญาณิศา วาสุเทพ, ณสุดา บุญจันทร์, และทินภัทร โกประพัฒน์พงศ์ (2565) ได้สรุป กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งการสร้างภาพลักษณ์ต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ภาพลักษณ์ชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมแหล่งชุมชน ซึ่งสภาพในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงชุมชน ซึ่งปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเชิงชุมชนมีทั้งปัจจัยภายใน ได้แก่ วิถีชีวิตคนในชุมชน ภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ส่งผลให้ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมเปลี่ยนไปเป็นสังคมเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลค้นคว้า โดยแจงกรอบแนวคิดโครงการวิจัย ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

วิธีการศึกษา

เป็นระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมตรวจสอบด้วยข้อมูลสถานที่ เวลา และบุคคล เพื่อวิเคราะห์ผลด้วยการพรรณนา และผลสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาสถานการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติ ค้นหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคมร่วมกับสภาพแวดล้อมในอดีตและปัจจุบันในเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ และการลงพื้นที่สังเกตสถานที่ตามการศึกษา เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ เกิดเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ และออกแบบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากตำรา หนังสือ บทความ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ และสำรวจพื้นที่จัดตั้งภูมิสัญลักษณ์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) กลุ่มปราชญ์ จำนวน 1 ท่าน (2) คนในชุมชนดั้งเดิม จำนวน 1 ท่าน และ (3) ผู้นำชุมชน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 ท่าน เพื่อศึกษาค้นหาอัตลักษณ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว พร้อมลงพื้นที่สังเกตวิถีชีวิตคนชุมชน สถานที่ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมต่าง ๆ ณ ปัจจุบัน โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันมาวิเคราะห์ผล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์สรุปข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยเครื่องมือถอดข้อมูล เพื่อนำผลวิเคราะห์สู่แนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 4 ออกแบบแบบร่างภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินแบบร่างภูมิสัญลักษณ์จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเจาะจงคุณสมบัติ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิทัศน์ จำนวน 1 ท่าน ด้านประติมากรรม จำนวน 1 ท่าน ด้านการออกแบบ จำนวน 1 ท่าน และนักพัฒนาชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว) จำนวน 2 ท่าน

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์สรุปข้อมูลจากผลประเมินแบบร่างภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชน เพื่อนำผลและข้อเสนอแนะใช้พัฒนาแบบร่าง (พัฒนา) ต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 พัฒนาแบบร่าง (พัฒนา) พร้อมผลวิเคราะห์กระบวนการผลิต และวัสดุที่ต้องใช้จำนวน 3 แบบ ภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว)

ขั้นตอนที่ 8 ประเมินแบบร่างภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชน พื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเฉพาะส่วนงานพัฒนาชุมชน จำนวน 3 ท่าน และผู้ที่อาศัยในชุมชน จำนวน 2 ท่าน

ขั้นตอนที่ 9 จัดสร้างภูมิสัญลักษณ์ ณ. ลาน Smart Farming สวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว หมู่ 7 บ้านสันเหมือง ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 10 จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงาน ส่งมอบผลงาน และสอบถามความพึงพอใจภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่างหน่วยงานภาครัฐ และผู้อยู่อาศัยในชุมชนดอนแก้วที่ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 8 ท่าน อีกทั้งสอบถามความพึงพอใจภูมิสัญลักษณ์จากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ทำกิจกรรม ณ. ลานสวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว หมู่ 7 บ้านสันเหมือง

ขั้นตอนที่ 11 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย พร้อมทั้งจัดทำรายงาน

พื้นที่วิจัย ชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และ ณ. ลาน Smart Farming สวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว หมู่ 7 บ้านสันเหมือง ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร ในงานวิจัย ได้แก่ กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มผู้นำชุมชน และคนในชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ หน่วยงานภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้บริโภคประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวและทำกิจกรรมในพื้นที่บริเวณตั้งภูมิสัญลักษณ์

กลุ่มตัวอย่างงานวิจัย ประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 ท่าน

(2) คนในชุมชนและกลุ่มผู้นำชุมชนตำบลดอนแก้ว จำนวน 5 ท่าน

(3) ผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านภูมิทัศน์ จำนวน 1 ท่าน ด้านประติมากรรม จำนวน 1 ท่าน ด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 ท่าน และด้านพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน

(4) กลุ่มผู้บริโภคประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 75 คน

โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (2) แบบถอดข้อมูลอัตลักษณ์ (3) แบบประเมินแบบร่าง (4) แบบประเมินแบบร่าง (พัฒนา) และ (5) แบบสอบถามพึงพอใจภูมิสัญลักษณ์

ผลการศึกษา

จากการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์โครงการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พบว่า ปัจจุบันตำบลดอนแก้วมีองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วเป็นหน่วยงานดูแลและพัฒนาท้องถิ่นตามวิสัยทัศน์ คือ “ดอนแก้ว ตำบลแห่งสุขภาวะ” เพื่อส่งเสริมด้านดีทั้งสี่ด้านของคนในชุมชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา ซึ่งแบ่งเขตปกครองทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านบ่อปุ๊ หมู่ 2 บ้านดอนแก้ว หมู่ 3 บ้านศาลา หมู่ 4 บ้านป่าแงะ หมู่ 5 บ้านพระนอน หมู่ 6 บ้านป่ารวก หมู่ 7 บ้านสันเหมือง หมู่ 8 บ้านชะเยือง หมู่ 9 บ้านสบสา-หนองฟาน และหมู่ 10 บ้านพระเจ้านั่งโก๋น (กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว, 2562) โดยลักษณะพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำปิง โดยจุดเริ่มต้นของชื่อของตำบลดอนแก้วในอดีตมีชื่อเรียกว่า “ดอนเสือแผ้ว” เนื่องจากช่วงฤดูน้ำท่วมจะมีพวกเสือพวกกองโจรขนทรัพย์สมบัติที่ขโมยหนีขึ้นมาอาศัยอยู่บนดอนดินที่เป็นเนินสูงกว่าหมู่บ้านอื่นจึงเรียกว่า ดอนเสือแผ้ว เมื่อเวลาผ่านไปเพื่อเป็นสิริมงคลจึงมีการเปลี่ยนชื่อเป็น ดอนแก้ว ที่หมายถึง ดอนที่มีแก้ว แหวน เงิน ทอง เป็นสิริมงคลและสิ่งที่ดีงามต่อพื้นที่จึงเรียกต่อๆ กันมา ซึ่งเป็นผลทำให้ชื่อหมู่บ้านในตำบลดอนแก้วถูกตั้งตามสถานการณ์หรือชื่อที่คนในอดีตเรียก

โดยจุดเด่นที่ทำให้คนนึกถึงชุมชนดอนแก้ว คือ คนหรือผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนดอนแก้วที่ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิม มีนิสัยซื่อตรง และใจเย็น กินอาหารพื้นเมืองทั่วไปของภาคเหนือไม่มีจุดเด่นของชุมชน แต่ประเพณีวัฒนธรรมมีประเพณีของท้องถิ่นที่สำคัญ อาทิ งานประเพณีตักบาตรเที่ยงคืน หรือ วันเป็งปุด (ทำบุญตักบาตรพระมหาอุปคุต) งานประเพณีบุญบั้งไฟเดือนเก้าเป็ง เพื่อบูชาพญาแถนเทวดาให้ปล่อยน้ำฝนให้แก่ชาวบ้านได้ทำไร่ทำนาอุดมสมบูรณ์แต่ปัจจุบันประเพณีได้ละเว้นการทำมาหลายปี เนื่องด้วยเหตุผลใกล้ท่าอากาศยานและเหตุการณ์ปฏิวัติของทหาร แต่จะมีการฟื้นฟูประเพณีขึ้นมาใหม่เร็วๆ นี้ สถานที่ที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ วัดพระนอน (ขอนม่วง) ที่ตั้งในหมู่ที่ 5 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมศิลปากร

ดังนั้นจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปผล พบว่า อัตลักษณ์ หรือคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่เกิดขึ้นทั้ง

ด้านสิ่งแวดล้อม: เป็นพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำปิง วิถีชีวิตจึงเรียกได้ว่าเป็น “สังคมลุ่มแม่น้ำ” ที่ส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนทำนาทำไร่ ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ โดยมีแม่น้ำลำคลองเป็นเส้นชีวิต แต่ปัจจุบันการใช้น้ำในภาคเกษตรน้ำไม่เพียงพอ เนื่องจากช่วงฤดูแล้งน้ำมักจะแล้งมาก ชลประทานปล่อยน้ำเป็นเวลาจึงส่งผลทำให้ปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาไม่มีน้ำใช้

ด้านเศรษฐกิจ: มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และประเพณีสำคัญ และปัจจุบันกำลังได้รับการสนับสนุนจากทางหน่วยงานภาครัฐในเรื่องแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมุนไพรพื้นบ้าน และกรรมวิธีรักษาแบบพื้นบ้าน

ด้านสังคม: คนส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมจึงมีลักษณะอุปนิสัยซื่อตรง ใจเย็น อัธยาศัยดี ยิ้มแย้ม ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และความอุดมสมบูรณ์ทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยในชุมชนโดยทุนทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามสืบทอดกันมาที่หลากหลายจากในอดีต อาทิ ประเพณีจี้บอกไฟหมื่น ประเพณีตักบาตรเที่ยงคืน หรือ วันเป็งปุด (ทำบุญตักบาตรพระมหาอุปคุต) เป็นต้น สถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดพระนอนขอนม่วง ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่แห่งล้านนาที่บรรพบุรุษได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เทินทูนขอนไม้มะม่วงคำที่ถูกนำถวายแก่เจ้าเมืองกุมภมิตตนคร (ก่อนเป็นเมืองเชียงใหม่) จึงถูกสร้างพระพุทธรูปตั้งประดิษฐานสถานวัดพระนอนขอนม่วงที่สร้างขึ้นแห่งแรก เพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรือง และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนในชุมชน

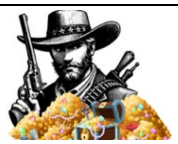
2. เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลวิเคราะห์ศึกษาอัตลักษณ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ สามารถสรุปแนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งตามขั้นตอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking Process) ซึ่งการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชนต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อภาพลักษณ์ในทิศทางเดียวกัน โดยยังคงคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมในแหล่งชุมชน (สิริภัทร์ โชติช่วง และคณะ, 2565)

ซึ่งในขั้นตอนการบ่มเพาะ (Incubation) วิเคราะห์ผ่านเครื่องมือการถอดข้อมูลท้องถิ่น (Local data extraction tools) คือ เครื่องมือการถอดแบบวิเคราะห์เชิงสัญศาสตร์ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากความซ้ำซ้อนของข้อมูลที่เก็บผลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะแยกออกเป็นทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Capital) และทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible culture Capital) สร้างสรรค์เป็น รูปร่าง โทนสี ความหมาย รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ วิเคราะห์ผลทางด้าน (1) สภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิศาสตร์ คือ ดอนลุ่มแม่น้ำ ปลูกผัก ทำไร่ และความอุดมสมบูรณ์ ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องเล่าที่มาชื่อชุมชน “ดอนแก้ว” และ วัดพระนอนขอนม่วง (2) สังคม ได้แก่ วิถีชีวิต คือ อัธยาศัยดี/ยิ้มแย้ม ทำมาหากินแบบพึ่งพาตนเอง กินอยู่พอเพียง และหาปลา

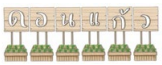
โดยผลการถอดข้อมูลท้องถิ่น (Local data extraction tools) เพื่อประยุกต์ใช้ ได้แก่ 1. สัญญะ (Sign) 2. การแปลความ (Interpretation) 3. วัตถุ (Object) ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 การถอดข้อมูลท้องถิ่นตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การถอดข้อมูลท้องถิ่น		ทุนวัฒนธรรม		รูปแบบ/สัญญะ ความหมาย	การถอดรูปร่าง	โทนสีจากการถอดข้อมูล
ประเภท	ข้อมูลจากการวิเคราะห์	จับต้องได้	จับต้องไม่ได้			
ภูมิศาสตร์	ดอนลุ่มแม่น้ำ	✓				
	ปลูกผัก ทำไร่	✓				
ภูมิศาสตร์	อุดมสมบูรณ์		✓			
ชุมชน/องค์กรท้องถิ่น	ดอนแก้ว ตำบลแห่งสุขภาวะ (สุขภาวะทั้ง 4)		✓			
ประวัติ-ศาสตร์/ประเพณี	เรื่องเล่าที่มาชื่อชุมชน “ดอนแก้ว”		✓			
	วัดพระนอนขอนม่วง	✓		 ที่มา: วัดพระนอนขอนม่วง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ (2023)		
วัฒนธรรม/วิถีชีวิต	อัธยาศัยดี/ยิ้มแย้ม		✓			
วัฒนธรรม/วิถีชีวิต	ทำมาหากินแบบพึ่งพาตนเองแบบพอเพียง		✓			
	การหาปลา	✓				

จากถอดข้อมูลท้องถิ่นสรุปแนวความคิด (Concept) เพื่อสร้างต้นแบบภูมิสัญลักษณ์เป็น 5 แนวคิด ได้แก่ **แนวคิดที่ 1** อยู่ดี กินดี มีสุข **แนวคิดที่ 2** สวนสุขภาวะ **แนวคิดที่ 3** DONKAEW มีสุข **แนวคิดที่ 4** ดอนลุ่มชุมชนวัฒนธรรมแม่น้ำปิง และ**แนวคิดที่ 5** วิถีชีวิตชาวบ้านลุ่มแม่น้ำปิง ตามตาราง

ตารางที่ 2 ระดับคะแนนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ และความหมายถอดข้อมูลตามแนวความคิด

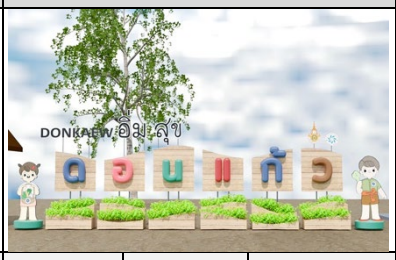
แนวคิด	ระดับคะแนนรูปแบบ						ความหมาย
แนวคิดที่ 1 อยู่ดี กินดี มีสุข							แสดงถึงผู้คนในชุมชนโดยแทนเป็นรูปภาพเด็กลูกหลานคนชุมชนดอนแก้วที่อยู่ดี กินดี มีความสุข ชีวิตแจ่มใสถือด้วยตะกร้าที่อุดมด้วยอาหารการกินพืชผักสมุนไพรในชุมชน **วัสดุ:** ไฟเบอร์กลาส **ขนาด:** 65 x 65 x 150 ซม. **สัญญะทางรูปธรรม:** เด็กและ ผัก สมุนไพร
	แบบที่ 1		**แบบที่ 2**		**แบบที่ 3**		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
	4.10	0.79	4.03	0.54	4.53	0.50	
แปลความ	**ดี**		**ดีมาก**		**ดีมาก**		
แนวคิดที่ 2 สวนสุขภาวะ							แสดงถึงสวนพืชผักของชุมชนการกินดี อยู่ดี ทำให้เกิดสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางสังคม (สภาพแวดล้อมชุมชน) และสุขภาวะทางปัญญา (ความสุขที่เกิดจากเห็นอกเห็นใจเพื่อช่วยเหลือชุมชน) **วัสดุ:** ไฟเบอร์กลาส/ ปูน/ ไม้เฌอร่า **ขนาด:** 90 x 90 x 180-200 ซม. **สัญญะทางรูปธรรม:** แท่นหมุดเช็คอิน
	แบบที่ 1		**แบบที่ 2**		**แบบที่ 3**		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
	4.03	0.63	4.33	0.56	4.30	0.60	
แปลความ	**ดี**		**ดี**		**ดี**		
แนวคิดที่ 3 DONKAEW มีสุข							แสดงถึง ความมั่งคั่งพูนทรัพย์ พูนสุข ตามชื่อชุมชน “ดอนแก้ว” ที่มีความหมายอันดีมีทรัพย์ มีสุขตามชื่อชุมชนและสภาพแวดล้อมอุดมด้วยการเจริญงอกงามของพืชผักที่อุดมสมบูรณ์ **วัสดุ:** ปูน / ไม้เฌอร่า / พลาสวูด / เหล็ก **ขนาด:** กว้าง 200-350 ซม. สูง 180 ซม. **สัญญะทางรูปธรรม:** แท่นแปลงปลูกผัก
	แบบที่ 1		**แบบที่ 2**		**แบบที่ 3**		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
	4.17	0.40	4.63	0.46	4.30	0.60	
ระดับ	**ดี**		**ดีมาก**		**ดี**		

แนวคิด	ระดับคะแนนรูปแบบ						ความหมาย
แนวคิดที่ 4 ดอนลุ่มชุมชนวัฒนธรรมแม่น้ำปิง							แสดงถึงจุดเริ่มต้นชุมชนวัฒนธรรมชุมชนดอนแก้วที่อยู่ติดลุ่มแม่น้ำปิง ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์อาหาร แม่น้ำลำธารในแม่น้ำการกินดีอยู่ดี ที่เปรียบเสมือนมูลค่าเพชรนิลจินดาของมีค่า **วัสดุ:** ไฟเบอร์กลาส/ ปูน/ ไม้เฌอร่า **ขนาด:** 90 x 90 x 180-200 ซม. **สัญญะทางรูปธรรม:** เสาหลักกิโลเมตร
	แบบที่ 1		**แบบที่ 2**		**แบบที่ 3**		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
	3.90	0.58	4.27	0.78	4.03	0.62	
แปลความ	**ปานกลาง**		**ดี**		**ดี**		
แนวคิดที่ 5 วิถีชีวิตชาวบ้านลุ่มแม่น้ำปิง							แสดงถึง วิถีชีวิตชุมชนที่มีการดำรงชีวิตร่วมกับลุ่มแม่น้ำปิงมาช้านาน ด้วยความอุดมสมบูรณ์แม่น้ำลำธารทำให้ผู้คนกินดีอยู่ดี มีวัดเป็นศูนย์กลางที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และประวัติศาสตร์อันดีมาช้านานคู่ชุมชน **วัสดุ:** โครงเหล็ก / ป้ายสกรีนลาย **ขนาด:** 300 x 200 ซม. **สัญญะทางรูปธรรม:** ป้ายสภาพแวดล้อม
	แบบที่ 1		**แบบที่ 2**		**แบบที่ 3**		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
	4.23	0.56	4.60	0.51	4.03	0.53	
แปลความ	**ดี**		**ดีมาก**		**ดี**		

จากตาราง พบว่า อันดับแรก ได้แก่ **<u>แนวคิดที่ 3</u>** “DONKAEW” มีสุข แบบร่างที่ 2 มีค่าเฉลี่ยรวมระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.63, SD = 0.46) รองลงมา ได้แก่ **<u>แนวคิดที่ 5</u>** วิถีชีวิตชาวบ้านลุ่มแม่น้ำปิง แบบร่างที่ 2 มีค่าเฉลี่ยรวมระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.60, SD = 0.51) และรองลงมา ได้แก่ **<u>แนวคิดที่ 1</u>** อยู่ดี กินดี มีสุข แบบร่างที่ 3 มีค่าเฉลี่ยรวมระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.53, SD = 0.50)

เมื่อได้แบบร่างจากการประเมินผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง จึงนำ**<u>แนวคิดที่ 3</u>** “DONKAEW” มีสุข แบบร่างที่ 2 และ**<u>แนวคิดที่ 1</u>** อยู่ดี กินดี มีสุข แบบร่างที่ 3 มาพัฒนาแบบร่างต่อ โดยหน่วยงานภาครัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว) ซึ่งเป็นผู้ส่วนได้ส่วนเสียใช้งานร่วมพัฒนาแบบ เพื่อเหมาะสมต่อจัดตั้ง และจัดกิจกรรมในพื้นที่ติดตั้งภูมิสัญลักษณ์ (ลาน Smart Farming สวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว หมู่ 7 บ้านสันเหมือง)

ตารางที่ 3 ระดับคะแนนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อแบบร่าง (พัฒนา)

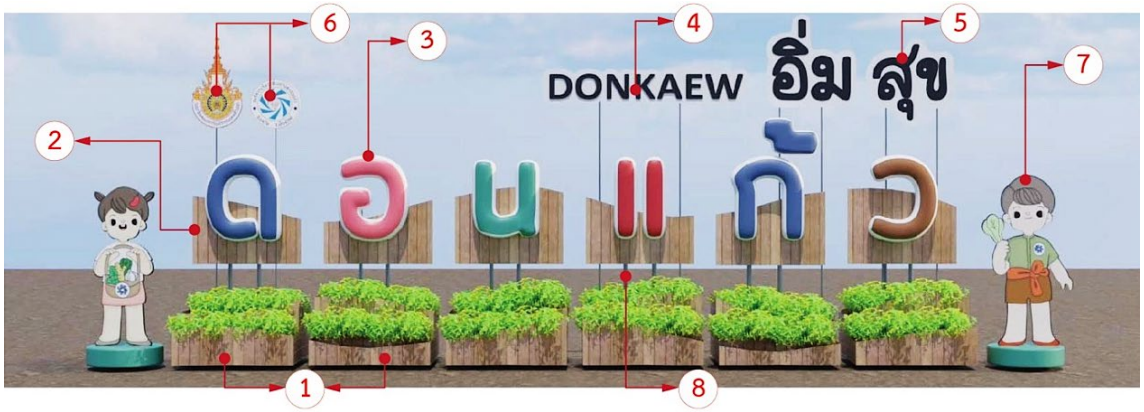
แบบร่าง (พัฒนา) ที่ 1			แบบร่าง (พัฒนา) ที่ 2			แบบร่าง (พัฒนา) ที่ 3		
								
$\bar{x}$	SD	แปลความ	$\bar{x}$	SD	แปลความ	$\bar{x}$	SD	แปลความ
4.33	0.62	**ดี**	4.60	0.46	**ดีมาก**	4.13	0.51	**ดี**

จากตาราง พบว่า แบบร่าง (พัฒนา) ที่ 2 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.60, SD = 0.46) รองลงมา ได้แก่ แบบร่าง (พัฒนา) ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 4.33, SD = 0.62) และ แบบร่าง (พัฒนา) ที่ 3 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 4.13, SD = 0.51) ตามลำดับ

3. เพื่อสร้างภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ต้นแบบภูมิสัญลักษณ์ตามแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ เกิดจากรูปแบบแนวคิดแรงบันดาลใจ **"DONKAEW" มีสุข** เป็นรูปแบบสัญญะของกระเช้าที่บรรจุและแวดล้อมด้วยความสุข ความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน จึงใช้ชื่อของชุมชน “ดอนแก้ว” ที่มีความหมายอันดี อาศัยอยู่แล้วชีวิตจะมีทรัพย์ มีสุขตามชื่อที่อยู่อาศัย อีกทั้งชื่อยังเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่บอกเล่าเรื่องราวมาตั้งแต่อดีตช้านานที่แวดล้อมด้วยทรัพยากรทั้งทางบกและทางลุ่มแม่น้ำ การกินดี อยู่ดี พืชผักอุดมสมบูรณ์ในแท่นกระถาง ส่วนโค้งเคิร์ฟของป้ายชื่อ เกิดจากสัญญะจากความลื่นไหลของสายน้ำที่ไหลผ่าน หรือที่เรียกว่า ชุมชนลุ่มแม่น้ำปิง ชุมชนแห่งสังคมวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำปิง โดยป้ายกระเช้าแห่งความสุขนี้สามารถปลูกผัก ดอกไม้ และต้นไม้เพื่อส่งเสริมสร้างจุดสนใจให้สถานที่ตามฤดูกาลและสภาพแวดล้อมที่ตั้ง วัสดุหลัก ได้แก่ โครงเหล็ก แผ่นพลาสวูด และแผ่นทดแทนไม้ (ไฟเบอร์ซีเมนต์) เพื่อความคงทนแข็งแรงทนต่อสภาพอากาศในที่โล่งแจ้ง สองข้างป้ายกระเช้าประกบด้วยตัวแทนสัญลักษณ์รูปภาพเด็กชายหญิงที่อาศัยและแต่งกายด้วยโทนสีประจำชุมชน และเป็นโทนสีแห่งความสุข และสดใส โดยมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสเตรียมต้อนรับนักท่องเที่ยวในมือถือตะกร้าใส่ผักนานาชนิดที่ปลูกกินปลูกในชุมชน สีภูมิสัญลักษณ์ ได้แก่ สีน้ำตาล สีน้ำเงิน สีฟ้า สีชมพู สีเขียว และสีแดง สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ ความสุข สดใสคนในชุมชน และสภาพแวดล้อม

บริเวณจัดตั้ง ได้แก่ ลาน Smart Farming สวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว ซึ่งบริเวณนั้นมีกิจกรรม “กาดดอนแก้วอิ่มสุข” ส่งเสริมการสร้างรายได้หมุนเวียนจัดซื้อ-ขายสินค้าผักปลอดสารพิษ สินค้าสมุนไพร และสินค้าอาหารที่ผลิตในชุมชน ให้แก่ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่สัญจรไปมา ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งใหม่ที่สำคัญที่จะช่วยผลักดันเศรษฐกิจความเป็นอยู่ของผู้คนในตำบลดอนแก้ว โดยภูมิสัญลักษณ์ที่ตั้งในลานสวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว มีขนาดรวมทั้งหมด 70 x 120 x 220 ซม. ประกอบด้วย กล่องกระเช้าตัวอักษร (กระถางกระเช้าปลูกผักพร้อมป้ายอักษร) จำนวน 6 แท่น และ Mascot (มาสคอต) จำนวน 2 ชิ้น โดยอิงโทนสีจากผลการถอดข้อมูลท้องถิ่น (Local data extraction tools) ได้แก่ สีน้ำตาล สีน้ำเงิน สีฟ้า สีชมพู สีเขียว และสีแดง

ลำดับ	รายการ	วัสดุ	จำนวน	หน่วย	ขนาด
1	กระถางคลื่นน้ำ 2 ชั้น	ไม้เทียม (เฌอร่า)	6	ชุด	
2	พื้นหลังตัวอักษร	ไม้เทียม (เฌอร่า)	6	ตัว	
3	ตัวอักษร “ดอนแก้ว”	ไฟเบอร์กลาสพื้นหลังขอบขาว	6	ชุด	
4	ตัวอักษร “DONKAEW”	พลาสวูด 2 ชั้น	1	ชิ้น	
5	ตัวอักษร “อิ่มสุข”	พลาสวูด 2 ชั้น	2	ชิ้น	
6	Logo หน่วยงาน	ปริ้นติดพลาสวูด	2	ชิ้น	
7	ป้ายมาสคอต	ปริ้นติดพลาสวูด	2	ป้าย	
8	เสาค้ำ	เหล็กกล่องเหลี่ยม	20	เสา	1/2”x1/2 (2 mm.)
9	กระถางต้นไม้รางยาว	พลาสติก	36	อัน	19 x 83 x 16 cm.

ภาพที่ 2 รายการวัสดุรูปแบบภูมิสัญลักษณ์

ภาพที่ 3 ต้นแบบภูมิสัญลักษณ์ ณ ลานสวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว

ภาพที่ 4 การใช้ประโยชน์ภูมิสัญลักษณ์ของชุมชน
ที่มา: เทศบาลเมืองดอนแก้ว - Donkaew Town Municipality (2024)

จากการใช้ประโยชน์ภูมิสัญลักษณ์ของชุมชน พบว่า เกิดเป็นจุดสนใจในบริเวณพื้นที่ติดตั้ง ช่วยเพิ่มโอกาสทางการท่องเที่ยวและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืน สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน สร้างความสามัคคี และมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างโอกาสการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนของชุมชนดอนแก้วตามผลความความพึงพอใจต่อต้นแบบภูมิสัญลักษณ์

จากการเก็บแบบสอบถามความพึงพอใจต่อต้นแบบภูมิสัญลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างจากการร่วมประชุมสรุปผลจำนวน 8 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวชาวไทยในบริเวณพื้นที่ติดตั้งภูมิสัญลักษณ์ (ลาน Smart Farming สวนเกษตรอิ่มสุขตำบลดอนแก้ว หมู่ 7 บ้านสันเหมือง) จำนวน 75 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 83 ท่าน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อต้นแบบภูมิสัญลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (n = 83)		
	$\bar{x}$	SD	แปลความ
1. ภูมิสัญลักษณ์มีรูปแบบสวยงามและน่าสนใจ	4.69	0.49	**ดีมาก**
2. สื่อถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นพื้นที่ที่จัด และชุมชนดอนแก้วเป็นอย่างดี	4.61	0.53	**ดีมาก**
3. ขนาดที่เหมาะสม และเห็นได้ชัดเจน	4.64	0.53	**ดีมาก**
4. เป็นสื่อสัญลักษณ์ประชาสัมพันธ์ที่น่าจดจำต่อพื้นที่ที่ตั้ง	4.61	0.49	**ดีมาก**
5. ปรับเปลี่ยนต้นไม้สร้างสภาวะแวดล้อมที่แตกต่าง	4.51	0.57	**ดี**
6. วัสดุที่ใช้สร้างมีความคงทนแข็งแรงต่อสภาพแวดล้อม	4.64	0.53	**ดีมาก**
7. ความพึงพอใจในภาพรวมภูมิสัญลักษณ์ต่อสถานที่ตั้งอยู่	4.69	0.46	**ดีมาก**
รวมค่าเฉลี่ย	4.63	0.51	**ดีมาก**

จากตาราง พบว่า ค่าเฉลี่ยพึงพอใจทั้งหมดอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.63, SD = 0.51) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจภูมิสัญลักษณ์มีรูปแบบสวยงามและน่าสนใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.69, SD = 0.49) รองลงมาได้แก่ ภาพรวมของภูมิสัญลักษณ์ต่อสถานที่ตั้งอยู่ ความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.69, SD = 0.46) รองลงมาได้แก่ วัสดุที่ใช้สร้างมีความคงทนแข็งแรงต่อสภาพแวดล้อม และ ขนาดที่เหมาะสมและเห็นได้ชัดเจน ความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.63, SD = 0.53) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการสรุปผลแนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำแนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์ไปใช้ในการสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และถอดข้อมูลท้องถิ่นเพื่อนำไปสร้างแนวคิดและรูปแบบภูมิสัญลักษณ์หรือสัญญะเพื่อประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมภาพลักษณ์ทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์และงานบริการ โดยสามารถขยายผลนำองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าไปประยุกต์ใช้ในงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชนอื่น ๆ ได้ในอนาคต เพื่อให้เกิดคุณค่าในด้านต่าง ๆ ตามความสอดคล้องของทฤษฎี แนวคิด หลักการและงานวิจัยที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลักการกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking Process) แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน (Hasso Plattner Institute of Design at Stanford, 2010) ได้แก่ **ขั้นตอนที่ 1** การเตรียมตัว (Preparation) ได้แก่ ขั้นตอนวิจัยการศึกษาหาข้อมูลจากการตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง **ขั้นตอนที่ 2** การบ่มเพาะ (Incubation) ได้แก่ ขั้นตอนวิจัยการสัมภาษณ์เชิงลึก ลงพื้นที่สังเกตและบันทึกภาพ และการวิเคราะห์ผ่านเครื่องมือการถอดข้อมูลท้องถิ่น (Local data extraction tools) **ขั้นตอนที่ 3** ข้อมูลเชิงลึก (Idea Insight) ได้แก่ ขั้นตอนวิจัยการสังเคราะห์ถอดข้อมูลท้องถิ่นในแต่ละด้านเพื่อสรุปเป็นแนวความคิด (Concept) **ขั้นตอนที่ 4** การประเมินแนวคิด (Evaluation) ได้แก่ขั้นตอนวิจัยการประเมินรูปแบบจากแนวความคิดเพื่อนำมาพัฒนาให้เหมาะต่อการผลิตต่อไป และ**ขั้นตอนที่ 5** การปรับใช้ (Elaboration) ได้แก่ ขั้นตอนวิจัยการผลิตต้นแบบภูมิสัญญาพร้อมติดตั้งในบริเวณจุดที่วิเคราะห์ข้างต้นร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว) เพื่อช่วยส่งเสริมและผลักดันการเกิดกิจกรรมบริเวณนั้นและใกล้เคียงขยายผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับบทความของ กัลยาณี กฤตโตปการกิต (2567) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการวิเคราะห์ผลจากกลุ่มความหมายที่เป็นนามเฉพาะ และนามทั่วไปของชื่อสถานที่สะท้อนให้เห็นสัญลักษณ์เชิงประจักษ์ทางธรรมชาติของพื้นที่ ซึ่งผ่านการตกผลึกกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการใช้แบบเครื่องมือการถอดข้อมูลท้องถิ่น (Local data extraction tools) คือ เครื่องมือการถอดแบบวิเคราะห์เชิงสัญศาสตร์ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากความซ้ำซ้อนของข้อมูลที่เก็บผลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งจะแยกออกเป็นทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Capital) และทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible culture Capital) สร้างสรรค์เป็น รูปร่าง โทนสี ความหมาย วิเคราะห์ผลของ (1) สภาพแวดล้อม และ (2) สังคม

3. ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวรัตน์ เพชรพวงพิพัฒน์ (2562) สรุปได้ว่า ในการวิเคราะห์คุณค่าของภูมิสัญลักษณ์เพื่อพิจารณาให้เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้ในมิติทางกายภาพ

สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม พึงมีคุณค่าทั้งหมด 10 ด้าน ประกอบด้วย คุณค่าด้านสุทรียศาสตร์ คุณค่าด้านเศรษฐกิจ คุณค่าด้านสังคม คุณค่าด้านจิตวิญญาณของชุมชน คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม คุณค่าด้านเทคโนโลยี คุณค่าด้านการศึกษา และคุณค่าด้านการใช้สอยร่วมสมัย ซึ่งในงานวิจัยนี้ภูมิสัญลักษณ์ตำบลดอนแก้ว ได้เกิดคุณค่าด้าน (1) คุณค่าด้านสุทรียศาสตร์ เป็นการสร้างความรู้สึกอิ่มเอมใจในลักษณะทางกายภาพของภูมิสัญลักษณ์ อ้างจากผลวิเคราะห์ความพึงพอใจภูมิสัญลักษณ์มีรูปแบบสวยงามและน่าสนใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.69, SD = 0.49) (2) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ เป็นการช่วยพัฒนาเดิมจากพื้นที่ว่างเปล่าให้เกิดการลงทุนของตลาดนัดขายสินค้าปลอดสารพิษในชุมชนดอนแก้ว (3) คุณค่าด้านสังคม เป็นการสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพด้านจิตใจและความสามัคคีของคนในชุมชน เกิดการจัดกิจกรรมบริเวณรอบข้างภูมิสัญลักษณ์ในเทศกาลพิเศษ อาทิ วันสงกรานต์ (4) คุณค่าด้านจิตวิญญาณของชุมชน เป็นที่เป็นรูปธรรมแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความสัมพันธ์ของภูมิสัญลักษณ์กับชุมชน และ(5) คุณค่าด้านความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อ้างจากผลวิเคราะห์ความพึงพอใจการสื่อถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นพื้นที่อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.61, SD = 0.53)

4. ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับบทความวิจัยของ สาทินี วัฒนกิจ และณัฐนีภรณ์ น้อยเสงี่ยม (2565) กล่าวสรุปผลถึงแนวคิดการออกแบบสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับ (1) ฐานทรัพยากรธรรมชาติบริบทของพื้นที่ อันได้แก่ พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง (2) วิถีชีวิตวัฒนธรรมคนในชุมชน ได้แก่ อัธยาศัยดี/ยิ้มแย้มทำมาหากินแบบพึ่งพาตนเอง กินอยู่พอเพียง และหาปลา และ (3) อัตลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ วัสดุ สี ลวดลายที่เกิดจากทรัพยากรในชุมชน อันได้แก่ ดอนลุ่มแม่น้ำ ปลูกผัก ทำไร่ อุดมสมบูรณ์ ดอนแก้ว ตำบลแห่งสุขภาวะ (สุขภาวะทั้ง 4) เรื่องเล่าที่มาชื่อชุมชน “ดอนแก้ว” วัดพระนอนขอนม่วง อัธยาศัยดี / ยิ้มแย้ม ทำมาหากินแบบพึ่งพาตนเองแบบพอเพียง และการหาปลา ทั้งทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ที่เอื้อต่อการดำรงชีพร่วมกันระหว่างชุมชนกับทรัพยากรท้องถิ่น

5. ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับบทความวิจัยของ สิริภัทร์ โชติช่วง และคณะ (2565) สรุปผลกลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ชุมชนต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อภาพลักษณ์ชุมชนในทิศทางเดียวกัน โดยยังคงคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมในแหล่งชุมชน ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับเหตุผลสำคัญ 4 ประการที่ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน คือ (1) ชุมชนต้องรักตนเอง (2) รัฐบาลหรือหน่วยงานท้องถิ่นต้องให้การสนับสนุน (3) องค์กรเอกชน และ (4) สถาบันสังคม ล้วนมีความสัมพันธ์ในการร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานท้องถิ่นใกล้เคียง หรือกลุ่มผู้ประกอบการโดยรอบ เพื่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรม ณ บริเวณนั้นอย่างต่อเนื่อง

2. ภูมิสัญลักษณ์ควรกระจายตามจุดสถานที่สำคัญในพื้นที่ตำบลดอนแก้วอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 จุด ที่มีเรื่องราวสัมพันธ์กัน เพื่อกระจายการเกิดกิจกรรมต่อสังคมและเศรษฐกิจในชุมชนที่น่าสนใจ และสอดคล้องกัน

3. เนื่องจากชุมชนดอนแก้วมีทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าค่อนข้างหลากหลาย ดังนั้นการนำมาประยุกต์ใช้ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึก เพื่อดูความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่มาประยุกต์ใช้ในแต่ละด้านต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความแนวทางการสร้างสรรค์ภูมิสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนพื้นที่ตำบลดอนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมภูมิสัญลักษณ์ในการจัดการเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณแหล่งทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund; FF) ประจำปี 2566 ชุมชนดอนแก้ว ปราชญ์ชาวบ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงองค์กรหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงใหม่ ที่ให้การสนับสนุนในการจัดทำโครงการนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว. (2562). *ฐานข้อมูลศาสนา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น*. องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว. https://infocenter.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER12/DRAWER052/GENERAL/DATA0001/00001362.PDF

กัลยาณี กฤตโตปการกิต. (2567). การศึกษาความหมายภูมินามสถานที่ท่องเที่ยวของนครหังโจว มณฑลเจ้อเจียง ประเทศจีน. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่, 9*(3), 314-333.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/secretary/download/article/article_20230327145011.pdf

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561, 13 ตุลาคม). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2025/06/NATIONAL-STRATEGY-2018-2037-THAI.pdf

เถกิง พัฒโนภาษ. (2551). สัญศาสตร์ กับ ภาพแทนความ. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1*(1), 35-50

เทศบาลเมืองดอนแก้ว - Donkaew Town Municipality. (2024, November 21). อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม ร่วมกับสภาวัฒนธรรมตำบลดอนแก้ว และชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลดอนแก้ว จัด... [Image attached]. Facebook. https://www.facebook.com/pr.donkaew/posts/pfbid08KHCc1FUYGH73UQq1cuxkbTC8k7cz6MYoKDVpC3UxmSPkzctwhcPFFxqu2tD59KXl

นวรัตน์ เพชรพวงพิพัฒน์. (2562). *การศึกษาแนวทางการนำเสนอภูมิสัญลักษณ์ในภูมิทัศน์ใหม่ของเมือง: กรณีศึกษาโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ลำน้ำทวนฝั่งขวา จังหวัดยโสธร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2528/1/59058305.pdf

มนตรี รื่นรวย. (2558). เอกสารประกอบการสอน วิชา การออกแบบภูมิทัศน์เบื้องต้น [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาเทคโนโลยีภูมิทัศน์, แผนกวิชาพืชศาสตร์, วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตาก.

วัดพระนอนขอนม่วง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่. (2023, January 21). กิจกรรมวันพระ แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ เหนือ (เดือน ๒) ทำบุญตักบาตร ตรงกับ วันเสาร์ที่ ๒๑... [Image attached]. Facebook. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02LNDued1pqNDoHMcAnCNbK9aXFURz6mXHZdhTmiJa4aUuTxucG5v6Po9WMqfmWHUbl&id=100071691280840

วิราภรณ์ ดวงอยู่สาร. (2559). *ภาพตัวแทนหญิงรักหญิงในสื่อบันเทิงไทย: กรณีศึกษาผลงานของผู้ผลิตที่เป็นหญิงรักหญิง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. คลังสารสนเทศดิจิทัลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:126348

สาทินี วัฒนกิจ และณัฐนีภรณ์ น้อยเสงี่ยม. (2565). การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง. *วารสารปาริชาต*, 35(1), 187-202. https://doi.org/10.55164/pactj.v35i1.249563

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). *ระบบค้นหาคำศัพท์*. ศัพท์บัญญัติสำนักงานราชบัณฑิตยสภา. https://www.orst.go.th

สิริภัทร์ โชติช่วง, พุลิยา ธีระธัญศิริกุล, ญาณิศา วาสุเทพ, ณสุดา บุญจันทร์, และทินภัทร โกประพัฒน์พงศ์. (2565). กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชน. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ, 5*(1), 80-95.

Hasso Plattner Institute of Design at Stanford. (2010). *An Introduction to Design Thinking: Process Guide*. Stanford University. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/ih-materials/uploads/Introduction-to-design-thinking.pdf